

Přehled volně prodejných přípravků a potravních doplňků používaných při léčbě mykotických onemocnění

Mgr. Pavel Koktavý

Lékárna FN Olomouc

Povrchové mykotické infekce jsou poměrně častá onemocnění. Jedná se o nemoci, které nebývají nebezpečné, avšak mohou způsobit u vážně nemocných a imunitně oslabených pacientů vážné komplikace.

Klíčová slova: mykózy, kvasinky, plísňe.

Summary of OTC drugs and dietary supplements in treatment of mycoses

Facial mycotic infections are relatively common illnesses. The diseases are not life threatening but could cause in seriously ill patients and especially immunocompromised subjects serious complications.

Key words: mycoses, yeasts, fungi.

Mykózy jsou infekční onemocnění způsobená mikroskopickými houbami. Tyto mikroorganismy jsou velmi rozšířené, žijí v půdě, na rostlinách, na kůži zvířat i člověka. Jedná se především o plísňe a kvasinky. Mezi plísněmi jsou nejčastěji zastoupeny rody *Trichophyton*, *Epidermophyton* a *Microsporum*. Z kvasinek je zastoupen hlavně rod *Candida*. Mykózy jsou jedním z nejčastějších kožních onemocnění. Většinou nebývají nebezpečné, ale u vážně nemocných a imunitně oslabených pacientů mohou způsobit vážné komplikace. Rizikovými faktory pro jejich vznik jsou diabetes mellitus, poruchy imunity, aplikace kortikosteroidů, širokospektrálních antibiotik, tumory, gravidita, ale také nevhodná výživa, stres a nezdravý životní styl. V léčbě mykóz jsou využívány místní nebo celkové léky. Místními léky se léčba obvykle zahajuje. Pokud je léčba místními léky málo účinná přechází se k léčbě celkové. U povrchových lokálních kožních a slizničních mykóz u pacientů bez vážného snížení imunity většinou postačí místní aplikace antimykotika. Léčbu je vhodné doplnit úpravou stravy a posílením imunity organismu. Doporučuje se omezit konzumaci cukru, medu, sirupů, sušeného ovoce, koncentrované ovocné šťávy, konzervovaného ovoce a zeleniny, pokrmů z bílé mouky, alkoholu a sladkých limonád. Pro posílení imunity je vhodné užívat například přípravky s echinaceou a vitamínem C. Také konzumace některých druhů ovoce a zeleniny pomáhá snižovat výskyt mykóz. Jedná se především o jablka, grepy, citróny, hrušky a česnek. V lékárnách je pro léčbu povrchových kožních mykóz a vaginálních mykotických infekcí k dis-

pozici celá řada volně prodejných přípravků. Jsou mezi nimi především registrovaná léčiva, ale také doplňky stravy a kosmetické přípravky, které lze využít jako podpůrné prostředky při léčbě. Včasnou léčbou se zabrání nejen zhoršení projevů, ale také rozšíření na další části těla.

Canesten krém – Obsahuje účinnou látku clotrimazol. Je to širokospektré antimykotikum určené pouze pro zevní použití. Působí na kvasinky, dermatofyty, stafylokoky, streptokoky a některá protozoa. Mechanismus účinku clotrimazolu spočívá v inhibici syntézy ergosterolu enzymatickou blokádu. Obvykle se nanáší v tenké vrstvě dvakrát až třikrát denně. Používat ho mohou dospělí a děti od dvou let. Může se používat i v těhotenství a kojení. Z této řady léčiv je k dispozici ještě Canesten ve formě roztoku a také jako pudr. Pro léčbu vaginálních mykóz existuje přípravek se stejnou účinnou látkou – Canesten 1 vaginální tableta. Je to jednodenní lék s prodlouženým účinkem na gynekologický zánět způsobený kvasinkami a plísněmi. Na doplnění účinku lze aplikovat ještě Canesten vaginální krém.

Imazol krémpasta – Je to protiplísňový a protibakteriální přípravek se širokým spektrem účinku. Účinnou látkou je clotrimazol, který působí na široké spektrum plísní a na některé bakterie. Mechanismus účinku clotrimazolu spočívá v inhibici syntézy ergosterolu enzymatickou blokádu. Imazol krémpasta má speciální mastový základ s vysušujícím efektem a dobrou přilnavostí. Dobře se hodí k léčbě plenkových dermatitid a mokvajících poškození kůže. Podobným přípravkem je Imazol Plus krém, který obsahuje

navíc ještě hexamidin. Hexamidin zesiluje účinek proti kvasinkám a rozšiřuje spektrum účinku proti bakteriím, hodí se proto k léčbě silně mokvajících plísní v mezprstních prostorech.

Jenamazol 2% krém – Je širokospektré vaginální antimykotikum s fungistatickým až fungicidním účinkem. Účinnou látkou je clotrimazol. Působí na kvasinky, dermatofyty, stafylokoky, streptokoky a některá protozoa. Mechanismus účinku clotrimazolu spočívá v inhibici syntézy ergosterolu enzymatickou blokádu. Obsah jednoho aplikátoru se zavádí večer do pochvy, obvykle dostačuje třídní aplikace. Přípravek je určen pro ženy a dívky od dvanácti let. V těhotenství a kojení se smí používat jen ze závažných důvodů.

Canespor krém – Obsahuje bifonazol. Je to imidazolové antimykotikum, které inhibuje syntézu ergosterolu. Výsledkem jeho působení je porucha struktury a funkce buněčné membrány a rozvrat nitro-buněčného prostředí. Bifonazol účinkuje na dermatofyty, kvasinky, plísňe a ostatní patogenní houby. Aplikuje se jedenkrát denně. Mohou ho používat dospělí a děti od 3 let. V těhotenství nebo při kojení se smí používat jen ze závažných důvodů. Průměrná doba léčby bývá dva až čtyři týdny.

Fermalac vaginal – Jsou vaginální tobolky, které obsahují mléčné mikroorganismy *Lactobacillus rhamnosus*, *Lactobacillus delbureckii* subsp. *bulgaricus* a *Streptococcus salivarius* subsp. *thermophilus*. Každá tobolka obsahuje celkem dvě miliardy mikrobů. Tyto mikroorganismy se běžně vyskytují ve střevě a v pochvě. Dovedou přetvářet přirozené cukry na mléčnou kyselinu,

Dermatol. praxi 2010; 4(2): 109–111

udržují tak správný stupeň kyselosti v pochvě a zabraňují množení škodlivých mikrobů, které by mohly vyvolávat záněty. Fermalac Vaginal se používá k obnovení normálních bakteriálních poměrů v pochvě. Přípravek mohou užívat dospělé i mladistvé ženy, může se používat i v těhotenství a v období kojení. Preventivně, k ochraně před možným vznikem infekce, se zavádí do pochvy jednou týdně jedna až dvě tobolky večer před spaním. Tento způsob je vhodný například při používání antikoncepčních prostředků. K léčení poševních infekcí a svědění v pochvě se zavádí do pochvy každodenně po deset dní jedna tobolka večer před spaním. V průběhu léčby se nesmí používat poševní výplachy antiseptickými přípravky, protože by usmrtily zaváděné účinné bakterie.

Fungicidin mast – Účinnou látkou je nystatin, který patří mezi polyenová antibiotika. Má fungistatický a fungicidní účinek. Tlumí a zastavuje růst kvasinek a některých dalších nižších hub. Do spektra jeho účinku patří především kvasinky rodů *Candida*, *Rhodotorula*, *Torulopsis* a *Trichosporon*. Z povrchu kůže a sliznic se nevstřebává. Mohou ho používat dospělí i děti. Lze ho s určitými omezeními aplikovat i v těhotenství a při kojení. Během léčby může někdy dojít k zarudnutí a pálení v místě nanesení masti, pak je nutné léčbu přerušit a zvážit další použití masti. Používá se obvykle dvakrát až třikrát denně. Léčba by neměla přesáhnout dva týdny.

Globulus cum natrio tetraborico – Přípravek k léčbě vaginálních onemocnění vyvolaných kvasinkami rodu *Candida*. Účinná látka tetraboritan sodný je mírné lokální antiseptikum, které ovlivňuje pH v pochvě, potlačuje růst a množení kvasinek a tím umožňuje znovuoobnovení přirozené vaginální mikroflóry. Zavádí se jedna globulka denně, obvykle na noc, po dobu šesti až deseti dní. Přípravek lze používat i v těhotenství, ale při kojení se používat nesmí. Lék je určen pro ženy od šestnácti let.

Gyno-Pevaryl 150 – Vaginální čípky k léčbě plísňových onemocnění zevních rodidel a pochvy, které obsahují účinnou látku ekonazol nitrát. Je to antimykotikum imidazolového typu účinné proti dermatofytům, kvasinkám, plísním a grampozitivním bakteriím. Čípky se zavádí večer tři po sobě následující dny. V těhotenství a kojení lze lék používat jen po zvážení rizika a přínosu léčby. U přípravku Gyno-Pevaryl 150 Combipack je v balení k dispozici ještě krém pro zevní použití.

Lamisil krém – Obsahuje léčivou látku terbinafin. Terbinafin je allylaminové antimykotikum se širokým spektrem účinnosti. Specificky

ovlivňuje ranné stadium syntézy sterolů v houbách. Způsobuje deficit ergosterolu a intracelulární akumulaci skvalenu, které vedou ke smrti fungálních buněk. Do spektra jeho působení náleží především dermatofyty *Trichophyton*, *Microsporum* a *Epidermophyton*. Účinek terbinafinu proti kvasinkám je v závislosti na druhu fungistatický či fungicidní. Lamisil krém omezuje svědění a pálení, zastavuje praskání a olupování kůže, které doprovází mykotická onemocnění. Aplikuje se jednou až dvakrát denně po dobu jednoho až dvou týdnů. Lamisil krém se nedoporučuje podávat dětem mladším dvanácti let.

Micetal gel – Obsahuje účinnou látku flutrimazol. Flutrimazol je antimykotikum imidazolového typu, které interferuje se syntézou ergosterolu v buňkách hub. Vykazuje antimykotickou aktivitu vůči dermatofytům, kvasinkám a plísním z různých rodů. Micetal se používá se k místní léčbě kožních onemocnění zejména vlasaté části hlavy. Jedná se o lupovitost a seboroickou dermatitidu. Obě onemocnění jsou spojena se zvýšeným výskytem kvasinky *Pityrosporum ovale*. Gel se vmasíruje do kůže vlasaté části hlavy a okolí, případně i na jiná místa a nechá se působit tři až pět minut. Poté se důkladně opláchne. Micetal gel se aplikuje třikrát týdně po dobu čtyř týdnů. Přípravek je určen pro dospělé a děti od deseti let.

Myfungar krém – Léčivou látkou je oxikonazol. Oxikonazol je imidazolové antimykotikum se širokým spektrem účinku. Působí na dermatofyty z rodu *Trichophyton*, *Epidermophyton*, *Microsporum*, dále působí na kvasinky, vláknité a dimorfní houby a některé bakterie (stafylokoky a streptokoky). Myfungar krém se používá k léčbě plísňových a kvasinkových onemocnění kůže končetin, trupu, vlasaté části hlavy a vnějších pohlavních orgánů, dále jako doplněk léčby plísňového onemocnění nehtů. Přípravek se nanáší jedenkrát denně nejlépe na noc. Doba používání bývá obvykle dva až čtyři týdny. Nedoporučuje se používat u dětí mladších osmi let.

Mykoseptin mast – Léčivou látkou je kyselina undecylenová a zinek. Kyselina undecylenová a její soli působí fungistaticky a ve vyšších koncentracích fungicidně proti dermatofytům. Bakteriostaticky působí na kmeny *Pseudomonas aeruginosa*, *Proteus rettgeri* a některé další. Zinek, který je v masti také obsažen účinkuje adstringentně a tím snižuje projevy podráždění kůže a urychluje hojení. Mast se aplikuje dvakrát denně. K zlepšení dochází zpravidla do jednoho týdne, k úplnému vyléčení asi za jeden měsíc. Přípravek mohou používat dospělí a děti

od dvou let. Použití v těhotenství a při kojení je nutno pečlivě zvážit.

Myc-Decidin – Obsahuje jako léčivou látku *Tridecanamini undecylenas*, je to derivát kyseliny undecylenové. Působí fungistaticky především na dermatofyty, fakultativně patogenní houby rodu *Scopulariopsis* a kvasinky rodu *Candida*. Používá se k léčbě i prevenci povrchových plísňových a kvasinkových onemocnění kůže. Přípravek je ve formě roztoku, nebo jako spray. Používá se třikrát denně do vymizení příznaků a pak ještě k doléčení dvakrát až třikrát týdně po dobu několika týdnů. Je vhodný pro dospělé a děti od dvou let. V těhotenství a v období kojení by se měl používat jen se zvýšenou opatrností.

Nizoral šampon – Je to přípravek obsahující léčivou látku ketokonazol, který patří mezi imidazolové dioxolanové deriváty. Silně antimykoticky působí proti dermatofytům například *Trichophyton spp.*, *Epidermophyton spp.*, *Microsporum spp.* a kvasinkám například *Candida spp.* a *Malassezia spp.* Nizoral šampon je určen především k ošetření vlasaté části hlavy a také rozsáhlejších ploch pokožky na obličeji a na hrudi. Nejčastěji se používá k léčbě seboroické dermatitidy a lupovitosti. Aplikuje se dvakrát týdně po dva až čtyři týdny. Profylakticky pak jedenkrát za jeden až dva týdny. Šampon by se neměl dostat do očí. Mohou ho používat dospělí i děti. Účinná látka neprostupuje kůží, Nizoral šampon lze tedy bez obav používat v těhotenství a v období kojení.

Nizoral krém – Léčivá látka je ketokonazol. Krém je určen k léčbě kožních infekcí způsobených kvasinkami a plísněmi. Užívá se k léčbě tinea corporis, tinea cruris, tinea manus a tinea pedis způsobených *Trichophyton rubrum*, *Trichophyton mentagrophytes*, *Microsporum canis* a *Epidermophyton floccosum*. Rovněž je vhodný k léčbě seboroické dermatitidy a pityriasis versicolor. Nanáší se jednou denně na postižená místa a jejich okolí, podle závažnosti onemocnění po dva až šest týdnů. Přípravek je určen pro dospělé.

Rosalgin – Účinná látka je benzydamin hydrochlorid. Má silný analgetický a protizánětlivý účinek a zklidňuje mokvání. Působí rovněž antimikrobiálně a mírně anesteticky. Rosalgin je prášek určený pro přípravu vaginálního roztoku. Roztok se používá k výplachům pochvy a k oplachům zevních rodidel při zánětlivých onemocněních. Roztok se aplikuje pomocí irigátoru pro gynekologické použití. Rosalgin se používá jednou až dvakrát denně, maximálně však po dobu čtrnácti dní.

Pro doplnění účinku výše uvedených antimykotických léčiv je možné použít některé přípravky z celé řady kosmetických preparátů a potravních doplňků. Nemají sice tak silný a spolehlivý účinek jako léčiva, ale přesto bývají vhodným doplněním léčby mykotických onemocnění. Je jich velmi mnoho. Pro příklad jsou uvedeny jenom některé.

Tea Tree Oil – Je to olej z čajovníku australského. Tea Tree Oil je přírodní antiseptikum se širokým antimikrobiálním spektrem. Působí protizánětlivě, mírně znecitlivuje pokožku a má intenzivní repelentní účinek. Příznivě ovlivňuje hojení drobných poranění, plísňových onemocnění kůže a nehtového lůžka. Používat ho mohou děti i dospělí. Používá se čistý nebo ředěný vodou. Na postižené místo se nanáší několikrát denně.

Echinacea s vitamínem C – Doplněk stravy, který podporuje zvýšení obranyschopnosti organismu. Obsahuje extrakt z třapatky nachové (*Echinacea purpurea*) a třapatky úzkolisté (*Echinacea angustifolia*) a vitamin C. Echinacea má široké využití k léčení špatně se hojících ran, zažívacích obtíží, nachlazení a infekčních onemocnění. Vitamin C a zinek zlepšují imunitu organismu a zvyšují účinnost přípravku.

Biodeur – *Pythium oligandrum* je přírodní kosmetický preparát, který obsahuje aktivní kompozici mikroorganismů, jež působí na plísňe a kvasinky vyvolávající onemocnění kůže. Funguje na základě prostorové a výživové kompetice. Mikroorganismy v tomto přípravku pronikají svými vlákny do buněk parazita a odčerpávají mu živiny. Další složky preparátu pomáhají při vysoušení pokožky. Po splnění úkolu zmizí

z lokality a uvolní ji pro normální mikroflóru. Používá se především u plísňových onemocnění pokožky nohou a při mykózách nehtů. Aplikuje se podle přiloženého schématu. Před použitím se rozpouští ve vodě. Přípravek mohou používat dospělí i děti, jeho aplikace není omezena ani v období těhotenství a nebo kojení.

Literatura

1. Štokr J, et al. Dermatovenerologie. Praha: Galén, 2008.

Mgr. Pavel Koktavý

Lékařna FN Olomouc
I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc
pavel.koktavý@seznam.cz

